

รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

The Development Model Public Mind of Student Secondary Section of Phapariyatidhamma School in Khon kaen Province.

พระมหาปฐมภูมิ จังพล¹, กฤษณก ดวงชาตม² และชยากานต์ เรืองสุวรรณ³

Phramahapatoompoom Jangphol¹, Kritkanok Duangchatom² and Chayakan Ruangsuwan³

¹นักศึกษา ปริญญาเอก สาขาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3}อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Received: 21 January 2022

Revised: 11 April 2022

Accepted: 15 April 2022

¹Doctoral Student in Educational Administration Program the Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University

^{2,3}Lecturer from the Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding Author Email: phramahapatoompoomjangphol@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น 3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น และ 4. เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 589 คน โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีองค์ประกอบ 4 ด้าน 18 ตัวชี้วัด 2) คุณลักษณะส่วนใหญ่เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.91 และมีประสบการณ์บริหาร/สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ 6 – 10 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 49.16 3) คุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$) และ 4) ผลของการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ก่อนการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$) และหลังการดำเนินการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$)

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, จิตสาธารณะ

Abstract

This research consists purposes were 1. To study the composition and characteristics of public mind of high school students at Phrapariyatidhamma School Department of General Education Khon Kaen Province Department of General Education Khon Kaen Province 3. To develop public-spirited characteristics of high

school students Phrapariyattham School Department of General Education and 4. To study the results of an experimental model for developing public psychic attributes of high school students at Phrapariyattidham School. Department of General Education Khon Kaen Province. It is quantitative research. There was a research tool, namely questionnaires. The sample group was upper secondary school students of Phrapariyattidhamma School. Department of General Education Khon Kaen Province, a total of 589 people by simple random sampling method. The data collected from the questionnaire were analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean, standard deviation. The results showed that 1) Components of the development of public mind characteristics of students in the upper secondary level of Phrapariyattidhamma School Department of General Education Khon Kaen Province has 4 components, 18 indicators. 2) Most of the characteristics are 45 deputy director schools, representing 18.91 percent, and have management/teaching experience. Phrapariyattidham School, General Department, 6-10 years, 117 people or 49.16%. 3) Public mind characteristics of high school students. Phrapariyattham School Department of General Education Khon Kaen Province Overall, the average opinion level was at a high level ($\bar{x} = 3.57$) and 4) the results of the experimental model for developing public mind characteristics of high school students at Phrapariyattidhamma School. Department of General Education Khon Kaen Province Before the overall development was at a moderate level ($\bar{x} = 3.43$) and after the overall development was at a high level ($\bar{x} = 4.40$).

Keywords: Development Model, Public Mind

บทนำ

การพัฒนากระบวนการศึกษาในประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันนั้น บุคคลากรในประเทศถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาในปัจจุบันจึงได้เปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกชนชั้นเข้ารับการศึกษาย่างอิสระเสรี เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่ดีเป็นพลเมืองที่มีความสามารถมีความสามัคคี อยู่ร่วมกันได้ทุกเชื้อชาติทุกศาสนา แต่ในปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤต ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบมาจากการยอมรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังขาดทักษะในด้านการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรอง และเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีสื่อสารมวลชนอื่น ๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยม และพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชนปัญหาการขาดสัมพันธภาพภายในครอบครัว รวมทั้งปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมอื่น ๆ ทุกองค์กรจึงมีความต้องการบุคคลผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะ เพราะถ้าทุกคนคิดถึงแต่เรื่องของตนเองว่าจะอยู่รอดหรือไม่หรือมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่ใส่ใจกับเรื่องของส่วนรวม เรื่องขององค์การ ผลเสียที่เกิดขึ้นย่อมกระทบถึงตัวเองในที่สุด ฉะนั้น จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นเรื่องของคนทุกคนในสังคม (ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. 2551, น.81)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ประกอบด้วย 3 จังหวัดคือ จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 6 โรงเรียน จังหวัดเลย จำนวน 15 โรงเรียน และจังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 โรงเรียนทั้งสิ้น จำนวน 47 โรงเรียน (แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7, 2561, น.13) นับจากเปิดทำการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนนักเรียนลดน้อยลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จากสถิติจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2557 (แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7, 2557, น.1-2) มีจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งหมด 1,480 รูป ปีการศึกษา 2558 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,352 รูป และปัจจุบันปีการศึกษา 2560 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 985 รูป มีบุคลากร ทั้งคณะผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ จำนวน 238 รูป/คน (แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7, 2561, น.36-42) ที่คอยดูแล อบรม สั่งสอนให้ความรู้กับนักเรียน ในขณะที่โรงเรียนเจอปัญหารอบด้าน สาเหตุเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายนอก เช่น สถานศึกษาเกิดขึ้นมากมายทั้งโรงเรียนรัฐบาล และเอกชน เป็นทางเลือกให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ปัจจัยภายใน สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารจัดการที่ไม่ดีพอ ไม่มีความพร้อม ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ สถานที่ และด้านการบริหารงานวิชาการ ปฏิบัติงานโดยใช้แนวทางการบริหารและจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นับเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ซึ่งในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยพลเมืองโลก (อัครา ประเสริฐสิน, 2558, น.1-2)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา เห็นว่าการปลูกฝังความสำนึกให้กับบุคคล เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจึงควรที่จะเกิดขึ้นในสังคมอย่างเร่งด่วน จริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะมากกว่าตนเอง อันจะสร้างประโยชน์ก่อให้เกิดการพัฒนาแก่สังคม การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดจากภายในจิตใจ ปลูกฝังสำนึกให้คนรู้จักเสียสละร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมซึ่งการจะแก้ไขปัญหาคารสร้างจิตสำนึกนั้นต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ ก็จะทำให้เด็กสามารถเติบโตขึ้นมาเป็นคนดีของสังคมได้ ปัญหาด้านจิตสาธารณะ ที่นับวันนักเรียนจะขาดการมีจิตที่เป็นสาธารณะเป็นอย่างมาก จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวความคิด แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เพื่อที่จะมีแนวทางในการพัฒนา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดจิตสาธารณะของนักเรียน ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องหาทางแก้ไขร่วมกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพ สามารถกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาปรับปรุงการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับนักเรียน วางพื้นฐานชีวิตที่ดีก่อนออกไปสู่สังคมภายนอก เป็นคนดี พลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
4. เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย** ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 589 คน โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)
2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น และการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ่างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95
3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
5. **สถิติที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีองค์ประกอบ 4 ด้าน 18 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ มี 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มี 3 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านความเสียสละ มี 4 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านความสามัคคี มี 4 ตัวชี้วัด

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.91 กลุ่มตัวอย่างอยู่ในสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขนาดกลาง จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 52.10 และมีประสบการณ์บริหาร/สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ 6 – 10 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 49.16 ตามลำดับ

3. การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ในภาพรวม 4 ด้านคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความเสียสละและด้านความสามัคคี พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$)

4. การศึกษาผลของการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ก่อนการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้คือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.53$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.44$) ด้านความเสียสละ ($\bar{x} = 3.40$) และด้านความสามัคคี ($\bar{x} = 3.33$) เมื่อพิจารณาผลการประเมินหลังการดำเนินการพัฒนา พบว่า ครูผู้สอนประเมินการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นหลังการดำเนินการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.50$) ด้านความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.44$) ด้านความพอเพียงด้านสังคม ($\bar{x} = 4.38$) และด้านความพอเพียงด้านวัฒนธรรม ($\bar{x} = 4.27$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีองค์ประกอบ 4 ด้าน 18 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ มี 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มี 3 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านความเสียสละ มี 4 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านความสามัคคี มี 4 ตัวชี้วัด

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.91 กลุ่มตัวอย่างอยู่ในสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขนาดกลาง จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 52.10 และมีประสบการณ์บริหาร/สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ 6 - 10 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 49.16 ตามลำดับ

3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ในภาพรวม 4 ด้านคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความเสียสละและด้านความสามัคคี พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$)

4. เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ก่อนการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.53$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.44$) ด้านความเสียสละ ($\bar{x} = 3.40$) และด้านความสามัคคี ($\bar{x} = 3.33$) เมื่อพิจารณาผลการประเมินหลังการดำเนินการพัฒนา พบว่า ครูผู้สอนประเมินการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นหลังการดำเนินการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.50$) ด้านความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.44$) ด้านความพอเพียงด้านสังคม ($\bar{x} = 4.38$) และด้านความพอเพียงด้านวัฒนธรรม ($\bar{x} = 4.27$) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เกิดขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะด้านการอยู่อย่างพอเพียงเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนแล้วนำไปผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้องค์ประกอบหลักของความพอเพียง ทำการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทำให้ได้ตัวบ่งชี้ทั้ง 4 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้ เรียงตาม

น้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยได้แก่ ความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อมความพอเพียง ด้านวัฒนธรรม ความพอเพียงด้านสังคม และความพอเพียงด้านวัตถุ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางสูงสุด ได้แก่ นักเรียนใช้สิ่งของที่มีตามฤดูกาล เช่น กินผักผลไม้ตามฤดูกาลเนื่องจากราคาถูกกว่าผลไม้ในฤดู ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีสภาพปัจจุบันที่เรียนรู้การชีวิตประจำวันในการอยู่อย่างพอเพียงทำให้เข้าใจบริบทของธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

3. ผลสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีความเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงได้รับการถ่ายทอดหรือถอดถอนออกมาในรูปธรรมเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจในการสร้างความเข้าใจ

4. นักเรียนประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น หลังการดำเนินการพัฒนา พบว่า คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนได้ใจบริบทด้านสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีทั้งนี้อาจมาจากปัจจุบันนักเรียนใช้ชีวิตชีวิตในสิ่งแวดล้อมประจำทำให้เข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงอย่างมีระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการประเมินคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงหลังการดำเนินการพัฒนามีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก แต่มีบางองค์ประกอบที่มีผลการประเมินยังไม่น่าพึงพอใจ ดังนั้น ครูผู้สอนควรพิจารณาหาสาเหตุที่ได้มาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และองค์ประกอบย่อยที่ควรพัฒนาให้นักเรียนมีลักษณะอยู่อย่างพอเพียงเพิ่มสูงขึ้น

1.2 ผลการประเมินคุณลักษณะความต้องการจำเป็นใน ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังมีองค์ประกอบที่ยังมีลักษณะองค์ประกอบที่ยังไม่ชัดเจนดังนั้นก่อนนำผลการประเมินมาใช้ ครูผู้สอนควรตรวจสอบผลการประเมินจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาจให้เพื่อนช่วยประเมิน ครูหลายกลุ่มสาระเป็นผู้ประเมิน หรือผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ประเมินจะทำให้ได้ข้อมูลจากหลายแหล่ง มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้กับโรงเรียนในเขตพื้นที่เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนหรือผลกระทบที่บ่งบอกถึงการพัฒนาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานของการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณ ท่านคณาจารย์อาจารย์ที่ปรึกษาหลักในการวิจัย และท่านคณะกรรมการผู้สอบวิจัยทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจน ขอกราบขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิตติยา วาจี. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2551). จิตสำนึกสาธารณะสร้างได้. *วารสารการบริหารคน*, 29(2), น.81
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- โรงเรียนพระปริยัติธรรม. (2554). *ระบบประกันคุณภาพภายในอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอน*. แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 กลุ่ม จังหวัดขอนแก่น
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. เล่ม 116 (ตอนที่ 74 ก) หน้า 1-23.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนัก นายกรัฐมนตรี.
- อัจตรา ประเสริฐสิน. (2556). การพัฒนาตนเอง สำคัญอย่างไรในชีวิตและการทำงาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 5(10), น.74.